

Za dostojanstvo narodne zastave

V zvezi z Dnevom vernih duš ali Dnevom mrtvih, kot ga nekateri tudi imenujejo, so bili položeni na raznih spominskih krajih in na grobove venci in šopki, oviti s trakovi v slovenskih narodnih barvah. Toda opazili smo, da ti trakovi niso odgovarjali slovenski in tudi ne jugoslovanski zastavi, katerih žal številni Slovenci tudi ne ločijo med seboj. Vsekakor je opaziti, da so letos šopki in venci ponekod, npr. venec na drevesu v Narodni ulici (Via Nazionale) na Opčinah, kjer so nacisti obesili neko domačinko-aktivistko osvobodilnega boja, z belo-rdečo-modrim trakom. Slovenska zastava pa je belo-modro-rdeča in ne belo-rdeča-modra. To zadnje ne odgovarja nobeni zastavi v Jugoslaviji, niti državni niti zastavi kake republike. Ista pomota se je primerila že večkrat na raznih prireditvah in zborovanjih v Trstu.

Kolikor vemo, so bili ti trakovi kupljeni v Sloveniji. Ljudje jih kupijo v prepričanju, da gre za barve oziroma za trakove slovenske zastave. Sicer je res, da bi moral vsak Slovenec poznati slovensko zastavo, saj spada to k elementarni narodni zavesti, ker je zastava njen simbol in hkrati simbol slovenske svobode in državnosti, vendar pa bi to še tem prej pričakovali od podjetja, ki hoče zaslužiti s tem, da izdeluje in daje v prodajo narodno zastavo. Ni si mogoče razložiti, kako je mogoče, da si lahko neko podjetje privoščiti na lastno pest spremeniti slovensko zastavo in še služiti denar s spačkom. To je žalitev slovenskega naroda in slovenske republike ter izziv za vsakega posameznika Slovenca. Lahko se spregleda enkratni spodrslijaj, kot smo jih že doživeli. a ne bi se smelo dogajati, da nekdo kar industrijsko pači slovensko zastavo. Slovenska narodna zastava ni cunj, da lahko vsakdo dela z njo, kar hoče, in jo spreminja, kakor hoče.

Najdejo se ljudje, ki pravijo: »Kaj bi se razburjali zaradi tega, saj je vseeno«. Toda potem je sploh vse vseeno, na kar pa naša narodna zavest in naš moralni čut ne moreta pristati. Potem bi bilo tudi vseeno, poviti venec tistim, ki so padli za našo narodno svobodo in s tem tudi za spoštovanje naše narodne zastave, z barvami kake tuje ali sploh izmišljene zastave. Toda potem bi bilo tudi pošteno, če bi jim bili prej povedali, da so narodni simboli in narodna čast tako malo vredni in da »je vseeno«. Potem bi se bili lahko pravočasno postavili na isto stališče in se premislili, preden so tvegali svoje življenje v boju za svobodo in bi bili danes morda še živi. Seveda pa takrat ni prišlo nikomur niti na misel, da bi mogli imeti Slovenci kdaj tako malomaren odnos do lastne zastave.

Če bi šli zdaj molče mimo tega, bi dajali samo potuho taki malomarnosti in brezbriz-

dalje na 2 strani ■

Bliža se vladna kriza?

Medtem ko pišemo, smo še globoko pod vtisom najnovejše vesti, da so rdeči brigadisti, oziroma »bojevniki za komunizem«, kot samim sebi pravijo, ubili glavnega državnega prokuratorja iz Frosinona ter oba njegova spremljevalca. S tem se je število letošnjih političnih zločinov v Italiji povečalo na 23, kar je prav gotovo zelo žalosten rekord. To vsekakor kaže, da je vprašanje javnega reda v državi še vedno zelo kočljivo in pereče, saj je od njegove čimprejšnje ureditve odvisen sam demokratični sistem, kot je pravilno poudaril tajnik Krščanske demokracije Zaccagnini, ko je zvedel za nov zločin rdečih brigad. Kaže, da slednje obračunavajo predvsem s predstavniki sodstva, ker očitno menijo, da je to ena najučinkovitejših oblik ustrahovanja celotne javnosti.

Spričo morečega vzdušja, ki je danes (sreda, 8. t.m.), zavladalo v odgovornih rimskih krogih, si lahko predstavljamo, kako je potekalo srečanje med ministrskim predsednikom Andreottijem in predstavniki glavnih sindikalnih zvez, na katerem bi morali razvozlati zapleteno vprašanje osebja v javnem sektorju, pri čemer je prihajalo v poštev predvsem vprašanje pomožnega zdravstvenega osebja, ki je s svojimi stavkami povzročilo pravi pravcati kaos v bolnišnicah. Zdi se, da obstaja rahla možnost za odpravo najhujšega, to je, da se prepreči cela vrsta stavk, ki bi povzročile hud zastoj v celi vrsti pomembnih dejavnosti in s tem še poslabšale splošni položaj v državi.

Če bo vlada srečno prebrodila to težavo, pa se že postavlja pred njeno večino nova ovi-

ra. V pristojni komisiji poslanske zbornice se je namreč pričela razprava o kmetijskih pogodbah, to je o novi ureditvi vprašanja spoštinarstva in kolonata. Ne glede na to, da se tudi najbolj preprost človek pri nas lahko upravičeno vpraša, kako je mogoče, da je tri desetletja po vojni še vedno pri življenju ta vseka-kor že preživela oblika kmetijske proizvodnje, je treba ugotoviti, da utegne prav to vprašanje tako nevarno zrahljati sedanjo parlamentarno večino, da bo odstop vlade neizogiben. Toda tudi v tej zvezi politični opazovalci menijo, da bodo voditelji neposredno zainteresiranih strank našli kompromisno rešitev, kar bo preprečilo vladno krizo in vse njene posledice.

Verjetno bo držalo, kar pravi predsednik republikanske stranke La Malfa, in sicer, da bo najhujšo preizkušnjo za sedanje zavezništvo med Krščansko demokracijo, komunisti, socialisti in republikanci ter socialdemokrati predstavljal triletni gospodarski načrt zakladnega ministra Pandolfija, ki bi ga parlament moral odobriti čez osem tednov. Po mnenju Krščanske demokracije in republikancev je stroga izvedba tega načrta prvi pogoj za izhod iz hude krize ter hkrati jamstvo, da ostane Italija v okviru Evropske gospodarske skupnosti. Kaj pravzaprav v bistvu predvideva ta načrt? Gre za izvajanje takšne gospodarske politike, ki po eni strani predvideva varčevanje v javnih financah in omejitve cene dela, po drugi strani pa omogoča krepitev proizvodnje, boj proti brezposelnosti in gospodarski depre-

(dalje na 3. strani)

IRAN NA ROBU ZLOMA

Trenutno je pozornost sveta obrnjena na položaj v Iranu, kjer je v teku pravi upor fanatičnih muslimanskih mas proti šahovemu režimu. Muslimanskim množicam, ki jih vodijo verski poglavarji šiitske sekte in ki zamerijo šahovi vladavini modernizacijo življenja, ki jo uvaža, potrošništvo in kvarjenje starih šeg in mohamedanske pravovernosti, so se pridružili tudi levo usmerjeni študentje in politične skupine, ki poslušajo sugestije iz Moskve, kot pravijo opazovalci. Glavni voditelj nemirom, ki pa jih je zaradi konservativne miselnosti, iz katere izvirajo, težko imenovati revolucijo, je šiitski verski voditelj »ayatollah« Khomeini, ki je pred nedavnim pobegnil v Francijo in zdaj od tam hujska množice v domovini. Šaha obtožuje predvsem kvarjenja perzijskega naroda s potrošništvom in s tujimi idejami in šegami. Šahu gre namreč za čim hitrejšo industrializacijo države z milijardami dolarjev, ki jih prinaša petrolej, in s pomočjo ameriške in evropske tehnologije. V tem pa vidijo šiitski voditelji nevarnost za vero. Hočejo vreči šaha in nje-

gov režim za vsako ceno. Na vprašanja časnikarjev, kakšen je njihov program, odgovarjajo, da hočejo vlado, ki se bo navdihovala od »zakonov Islama«, in »islamsko republiko«. Verjetno imajo v mislih podoben režim, kot vlada v Libiji in v drugih najbolj strogo mohamedanskih arabskih državah.

Šah je odgovoril na nemire, ki zahtevajo vsak dan na desetine mrtvih, z uvedbo vojaške diktature. Toda šiitski voditelji pozivajo tudi vojsko, naj se mu upre. V teku so tudi številne stavke. Na Zahodu se boje, da bi neredi v Iranu lahko povzročili močno zmanjšanje črpanja in prevoza nafte, kar bi se močno poznalo na preskrbi za nafto, tembolj ker so šiitski verski vodje polni besa na Združene države, češ da podpirajo šaha, pa seveda tudi zaradi njihove »pokvarjenosti«. Šiitski voditelji proglašajo, da je šahov režim na robu zloma, toda položaj je trenutno še precej trdno v rokah vojaškega režima. Zlomiti bi ga bilo mogoče le s tem, da bi se vojska izneverila šahu, ali s psihološkim zlomom šahove stranke.

RADIO TRST A

□ NEDELJA, 12. novembra, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša; 9.45 Nediški zvon; 10.15 Vedri zvoki; 10.30 Danes obiščeemo Palkišče; 11.00 Poročila; 11.05 Mladinski oder: »Tom, mali detektiv«, napisal Mark Twain; 11.35 Nabožna glasba; 12.00 Poročila; 12.15 Glasba po željah; 13.00 Ljudje pred mikrofonom; 13.20 Poslušajmo spet; 14.00 Poročila; 15.00 Nedeljsko popoldne: Napotki za filateliste in šport in glasba; 19.00 Poročila.

□ PONEDELJEK, 13. novembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 7.45 Pravljičica; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Lahka glasba; 9.30 Psihologija predšolskega otroka (Alenka Rebula); 9.45 Ritmična glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 11.00 Odlomki iz Svevove proze (Josip Tavčar); 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Kdo je na vrsti? (Atilij Kralj); 12.20 Vesela glasba; 13.00 Poročila; 13.15 Naša pesem 1978; 13.35 Orkestri; 14.00 Novice; 14.10 Kulturna beležnica; 14.20 Glasbeni ping pong (Ivan Peterlin); 15.30 Poročila; 16.30 Glasbena panorama; 17.00 Poročila; 17.05 Orkester »Ferruccio Busoni«; 18.00 Poročila; 18.05 Čas in družba; 18.20 Operna glasba; 19.00 Poročila.

□ TOREK, 14. novembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 7.45 Pravljičica; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Popevkarji; 9.30 Poznate Evrope? (Ivana Suhadolc); 9.40 Ritmična glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 11.00 V. J. Križanovska; »Moč preteklosti«; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovska glasba; 13.35 Orkestri; 14.00 Novice; 14.10 Literarni utrinki; 14.20 Stara navada, železna srajca (Rosana Furger); 15.00 Mladi izvajalci; 15.30 Poročila; 15.35 Izložba plošč (Ingrid Kalan); 16.30 Čudoviti otroški svet; 17.00 Poročila; 17.05 Orkester »Ferruccio Busoni«; 18.00 Poročila; 18.05 Problemi slovenskega jezika; 18.20 Operna glasba; 19.00 Poročila.

□ SREDA, 15. novembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 7.45 Pravljičica; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Včeraj in danes; 9.30 Kaj nam pomenijo danes? (Boris Pahor); 9.40 Ritmična glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 11.00 Ljudje in dogodki; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Radio klopotača - radijski variete; 12.20 Odlomki iz operet; 13.00 Poročila; 13.15 Naši zbori; 13.35 Orkestri; 14.00 Novice; 14.10 Mladi pisci; 14.20 Kličite Trst 31065; 15.30 Poročila; 16.30 Otoci pojo; 17.00 Poročila; 17.05 Oboistka Fiammetta Zuliani; 18.00 Poročila; 18.05 »Poštarjeva žena«, igra, napisal Anton Čehov; 19.00 Poročila.

□ ČETRTEK, 16. novembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 7.45 Pravljičica; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Južnoameriška folklor; 9.30 Družina (Ljudež Zupančič); 9.45 Ritmična glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 11.00 V. J. Križanovska; »Moč preteklosti«; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Revija ZCPZ; 13.30 Orkestri; 14.00 Novice; 14.10 Danes bomo govorili o...; 14.30 Glasbene oblike in izrazi (Tomaž Simčič); 15.30 Poročila; 15.35 Priročnik lahke glasbe (Aleš Valič); 16.30 Kje je napaka? (Vera Poljšak); 17.00 Poročila; 17.05 Mi in glasba: Klasiki 20. stoletja (Ada Markon); 18.00 Poročila; 18.05 Gospodarska društva; 18.25 Operna glasba; 19.00 Poročila.

□ PETEK, 17. novembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 7.45 Pravljičica; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Vam ugaja jazz?; 9.30 Iz beležnice Zore Tavčar; 9.40 Ritmična glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 11.00 Nenavadne življenjske zgodbe; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 V starih časih (Lelja Rehar); 12.30 Glasba narodov; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovsko tekmovalje Seghizzi; 13.35 Orkestri; 14.00 Novice; 14.10 Mladi raziskovalci; 14.20 Pesmi iz polpretekle dobe; 15.00 Popularni pevci; 15.30 Poročila; 15.35 Zgodovina rock in pop glasbe (Mara Žerjal); 16.30 Otriški vrtljak (Marija Susič); 17.00 Poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Poročila; 18.05 Kulturni dogodki; 18.20 Operna glasba; 19.00 Poročila.

□ SOBOTA, 18. novembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 7.45 Pravljičica; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Motivi; 9.30 Življenje besed (Pavle Merku); 9.40 Ritmična glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.30 Kulturno pismo; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Ljudske pesmi; 13.35 Orkestri; 14.00 Novice; 14.10 Slovenske povojne revije v Italiji; 14.30 Končno, sobota! (Majda Košuta); 15.30 Poročila; 15.35 Iz filmskega sveta; 16.30 Oprimimo knjigo pravljic; 17.00 Poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Poročila; 18.05 »Alkestis« (Evripid).

Narodnostna napetost v Libanonu

Dan na dan poslušamo po radiu in televiziji ali beremo v dnevnih vestih o spopadih in žrtvah bojov med nasprotujočimi si skupinami v Libanonu, pri tem pa le malokdo ve, za kaj v resnici gre pri teh sporih in bojih. Temu je krivo tudi površno in netočno lepljenje ideoloških oziroma političnih etiket s strani evropskih časnikarjev, ki poročajo od tam, pa so dejansko tam tuji in zato tudi sami le slabo poučeni o tamkajšnjih razmerah. Tako npr. poročajo o mohamedanskih »levičarjih«, o »krščanskih desničarjih«, o »Palestincih« in podobno. Te etikete so že same po sebi nesmiselne, ker že nekako vnaprej označujejo kristjane za desničarje, mohamedance pa za levčarje, čeprav ni to z ničemer opravičljivo, razen da si iščejo mohamedanci pomoč pri Siriji in pri drugih arabskih državah, ki dobivajo pomoč v orožju in denarju od Rusije in drugih komunističnih držav, kristjani, t.j. Maroniti pa si iščejo pomoč pri Izraelcih in delno pri zahodnih državah.

Maroniti, ki so katoličani vzhodnega obreda, se smatrajo za poseben in samostojen narod, čeprav govorijo arabsko. Teda po svoji veri in zgodovini, pa tudi po svoji kulturi in zavesti niso povezani z arabskim, ampak z zahodnim mediteranskim svetom, zlasti s francoskim in italijanskim. Mohamedanci pa se imajo za čistokrvne in pristne Arabce. V Maronitih so vedno videli sovražnike. Dokler so bili pod turško oblastjo, so jih klali in preganjali, kolikor so mogli. Turki so jim dajali pri tem potuho. V preteklem stoletju in še v začetku tega stoletja so uprizarjali mohamedanski Druzi prave pokole maronitskega prebivalstva. Temu je napravila konec francoska zasedba. Pod njo so si Maroniti hitro opomogli in dosegli visoko stopnjo kulture in gospodarske učinkovitosti, ki je napravila iz Libanona, zlasti ki je postal neodvisen, cvetočo državo. Mohamedanski Druzi pa so kulturno in gospodarsko zaradi svoje konservativnosti le počasi napredovali, pač pa so se hitreje množili in končno številčno prevagali ter si začeli lastiti darsko oblast in hegemonijo v državi. Maroniti so vztrajali pri zahtevi po prejšnjem ravnotežju.

Ponatis Smolletovega intervjuja

Intervju s članom predsedstva Narodnega sveta koroških Slovencev Karlom Smolletom, ki smo ga prinesli v naši predzadnji številki, je vzbudil pozornost zaradi konkretnosti in izbrpnosti pri obravnavanju problemov, ki jih morajo reševati koroški Slovenci. »Naš tednik« v Celovcu je ponatisnil intervju pod značilnim naslovom »Sami razmišljati o naših problemih!«. Na odmev je naletel intervju tudi v koroškem nemškem dnevnem časopisju. »Kleine Zeitung« se je sklicevala nanj, ko je javila, da bodo koroški Slovenci nastopili pri bližnjih občinskih in deželnozborskih volitvah spet s samostojno listo.

»Naš tednik« poroča v zadnji številki tudi o demonstraciji, ki jo je priredila slovenska mladina v Torontu 10. oktobra, na obletnico koroškega plebiscita, pred avstrijskim veleposlaništvom v Ottawi. Nosili so plakate z napisi, ki so opozarjali na neizpolnjevanje 7. člena avstrijske državne pogodbe in na zahtevo

Ko pa so postavili palestinski gverilci svoja taborišča v Libanonu, so kot fanatični muslimani potegnili z muslimanskimi Druzi proti Maronitom in začeli izvajati nad njimi nasilstva. Tako so se Maroniti oborožili in začeli so se spopadi, ki so postajali vedno hujši in so pripeljali do današnjega stanja, ko je Libanon dejansko že razdeljen na dvoje — v mohamedanski in maronitski del. Prehod med obema je zelo težek in smrtno nevaren. »Grobno dejstvo je — poroča londonski »Times« — da je Libanon zdaj razdeljen v vsem razen v imenu. Še lahko greste iz muslimanskega zahodnega Beiruta v krščanski vzhodni Beirut skozi posebni prehod, ki spominja na slovita prehoda Mandelbaumova vrata v Jeruzalemu ali Checkpoint Charlie v Berlinu, a le, če ste pripravljeni tvegati svoje življenje. A vsakdo ve, kje je meja, in ne more biti dvoma, na kateri strani meje se nahajate ...

Rešitev bi bila bodisi v popolni pomiritvi, še boljše pa v popolni razdelitvi in seveda tudi v izključitvi palestinskih gverilcev iz Libanona. Med njimi prevladujejo danes teroristi in pastolovci iz vsega arabskega sveta, katerim ugaja brezdelno življenje v taboriščih, denar, ki ga dobivajo iz Arafatovih in drugih blagajn, in nošnja orožja ter seveda priložnost, da se delajo važne in da terorizirajo libanonsko civilno prebivalstvo, predvsem seveda krščansko, ki ga upravičeno ali neupravičeno smatrajo za naklonjeno Izraelcem in Američanom.

—o—

Za dostojanstvo narodne zastave

■ nadaljevanje s 1. strani

nosti, da ne rečemo prezirljivemu cinizmu ali ignorantstvu. Ne dajemo krivde tistim, ki v dobri veri povijajo šopke rož za naše drage padle s trakovi popačene zastave, ampak tistim, ki s tem še služijo ali ki so prevarali zaupanje tistih, ki so jim poverili izdelavo trakov. Predvsem pa sta nam pri srcu tako čast padlih kot dostojanstvo zastave, za katero so padli v osvobodilnem boju na naših tleh.

—o—

Proti pričakovanju se je Carterjevi vladi posrečilo zavreti padec dolarja, ki se je že spet dvignil na okrog 840 lir. Vzporedno se je pokazala tendenca po padanju cene zlata. Zda pričakuje ameriška javnost, da bo Carter storil kaj tudi proti inflaciji, ki je kriva, da si mnogo Američanov ne more več kupiti lastne hiše, kot je bilo to v navadi doslej.

Grobo nerazumevanje

V nedeljo, 19. t.m., bodo na Tridentinskem in na Južnem Tirolskem deželne volitve. V skladu z najnovejšimi ustavnimi določili, ki so posledica znanega »južnotirolskega paketa« in seveda boja Južnih Tirolcev samih, je pokrajinskima zboroma v Tridentu in v Bocnu priznana široka zakonodajna oblast, saj se oba zbora sestajata na skupnem zasedanju le

SLAVNOSTNA ŠTEVILKA »NAŠEGA TEDNIKA«

Naša uprava ima na razpolago nekaj izvodov slavnostne številke »Našega tednika«, glasila Narodnega sveta koroških Slovencev, ki je izšla ob 30-letnici izhajanja. Gre za 100 strani obsegajočo številko, z bogato in pestro vsebino, ki osvetljuje sedanjí in polpretekli položaj na Koroškem ter hkrati nudi prerez stanja v slovenskih občinah v Avstriji, Italiji in na Madžarskem ter v vseh občinah v Sloveniji. Kdor se zanjo zanima, se lahko obrne na našo upravo (torek, sreda, četrtek in petek od 9. do 12. ure). Vsak izvod stane 500 lir.

za urejanje tistih vprašanj, ki so skupna obeh pokrajinama. Za vse ostalo pa sta popolnoma avtonomna.

V zvezi z bližnjimi volitvami v Tridentu in Bocnu objavljajo italijanski dnevniki mnoge članke, ki pa niso posvečeni toliko volitvam, temveč predvsem nečemu drugemu, se pravi težavam, ki jih po mnenju italijanskih strank, ne glede na njihovo ideološko usmeritev, ba je povzročila izvajanje nekaterih določil »južnotirolskega paketa«. V mnogih člankih je predvsem čutili nekakšno ihto, da italijanske stranke takorekoč nimajo volivcev med Južnimi Tirolci, ki so že vsa povojna leta združeni v skupni in zato krepki politični organizaciji, kakršna je Južnotirolska ljudska stranka. Ta ima do zdaj v bociški pokrajini absolutno večino, v rimskem parlamentu pa tri poslance in dva senatorja.

Pisci člankov v italijanskem tisku se predvsem spotikajo nad dvema določiloma, ki izhajata iz »paketa«, to je nad določilom, po katerem je treba pri dodeljevanju služb v javni upravi upoštevati številčno razmerje med jezikovnimi skupinami, se pravi med Nemci, Italijani in Ladinci, ter nad določilom, po katerem je pri dodeljevanju služb v javni upravi

obvezno znanje obeh deželnih jezikov, se pravi italijanščine in nemščine. Gre, kot vsakdo razume, za povsem pravilni načeli na narodnostno mešanem ozemlju, ki zagotavlja predvsem enakopravnost med vsemi narodnostnimi skupinami in s tem preprečujeta asimilacijo manjšine.

Pisci člankov v italijanskem tisku sicer po večini ne zavračajo veljavnosti teh načel, a pravijo, da se tako zakon o številčnem razmerju kot zlasti zakon o obveznem znanju obeh jezikov prestrogo izvaja, da ima od tega škoda italijansko prebivalstvo, ki se težko nauči

nemščine, da je mnogo delovnih mest nezasedenih, ker se Južni Tirolci toliko ne zanimajo za službo v javni upravi itd. Pri branju takih sestavkov si človek misli, da v bociški pokrajini ne deluje pošta, da vlaki takorekoč ne vozijo, da je delo v javni upravi ohromljeno. Očitno to ne drži, saj je splošno znano, da so socialne razmere na Južnem Tirolskem še kar urejene, glede na ostale dežele in pokrajine v državi.

Jasno je, da italijanski časnikarji prav malo poznajo manjšinsko problematiko in je verjetno tudi nočejo razumeti. Lahko si predstavljamo, kako ljudje takšnega kova morejo razumeti našo problematiko in pravično o njej poročati glede na to, da smo mi politično mnogo šibkejši od Južnih Tirolcev.

Ob odprtju nove šole v Ukvah

Konec prejšnjega tedna so v Ukvah v Kanaški dolini slovesno odprli novo šolsko poslopje, ki so ga zgradili s prispevki bociške pokrajine in avstrijskega Tirola. Staro šolsko poslopje je bil namreč hudo poškodovan potres v letu 1976. Za gradnjo nove šole, v kateri bo poleg pouka za osnovnošolske otroke tudi vrtec, ter za njeno opremo so potrošili 550 milijonov lir. Kot znano, je v tej šoli pouk le v italijanskem jeziku, saj imajo otroci priložnost, da se naučijo nekaj materinščine le po prizadevanjih domačega župnika Maria Gariupa in njegovega sodelavca, učitelja Salvatora Venosija. Slovenski javnosti pa je dobro znano, kakšne ogromne težave sta imela, da sta otrokom lahko zagotovila nekaj pouka v slovenskem materinem jeziku.

Pomoč, ki sta jo nudila bociška pokrajina in avstrijski Tirol, je sicer vredna vsega priznanja, vendar ne bi hoteli, da bi s tem dobili še večjo potuho tisti italijanski nacionalistični krogi, ki so proti priznanju pravice, da imajo slovenski otroci pravico do pouka v materinem jeziku in da ima v pošolskem pouku prednost nemščina (pred slovenščino seveda).

Na resnično stanje v Ukvah je na slovesnosti otvoritve opozoril domači župnik Gariup,

saj so na njegovo pobudo zmolili očenaš najprej v slovenskem jeziku, zbor »Planika« pa je pod njegovim vodstvom zapel tudi slovensko pesem. Resnici na ljubo je treba povedati, da je tudi zastopnik bociške pokrajine, bivši senator Volgger dokazal, da mu je znano narodnostno stanje v Ukvah, saj je dejal, naj se v novi šoli otroci učijo jezikov Danteja, Goetheja in Prešerna.

—o—

TRDA FRANCOSKA SODBA O ALDU MORU

Italijanski dnevnik »Il Giorno« je v eni zadnjih številčk polemiziral s francoskim časnikarjem J.-F. Ravelom, ki je v listu »Express« pri ocenit francoskega prevoda Sciascirove knjige o Aldu Moru in njegovi »misli« v ujetništvu rdečih brigadistov zapisal med drugim, da »Moro ni bil pravi državnik, ampak samo »krščansko demokratični politikant«. Po njegovem Leonardo Sciascia ni imel poguma, da bi »šel stvari do dna« in ni znal redimenzionirati Morovega delovanja na raven globoke politične mizerije današnjega italijanskega življenja. Moro po Revelovem mnenju ni bil nič drugega kot »risar praznih političnih arabeske«. Šlo mu je samo za igro v »večni tekmi med KD in KPI« in za to, da bi z dolgim lastnim čevkanjem napolnil politično praznino sodobne Italije. »Il Giorno« pravi, da je ta sodba ne samo trda, ampak tudi globoko nepravilna, plod »intelektualne arogance« in nerazumevanja italijanskega dogajanja.

NA POKOPALIŠČU V GONARSU

V nedeljo, 5. novembra, se je velika množica Slovencev poklonila spominu žrtev, ki počivajo na pokopališču v Gonarsu. Najprej je bila v župni cerkvi maša, nato je spreved krenil do pokopališča, kjer so se slovenski ljudje z molitvijo spomnili vseh žrtev nasilja v drugi svetovni vojni. Številni pevci so pod vodstvom Zdravka Klanjščka zapeli nekaj žalostink. Svečanost so priredili Svet slovenskih organizacij, Slovenska skupnost in slovenska župnija v Gorici.

—o—

Počasi, pa nezadržno še vedno pada lira v odnosu do raznih evropskih valut, posebno do nemške marke, švicarskega franka in avstrijskega šilinga. Kaže, da so pri tem udeležene tudi italijanske banke, ki pridno nakupujejo tujo valuto, a je »nimajo« pogosto niti za tiste, ki potujejo v tujino in bi jo morali zajamčeno dobiti na potni list. Skrivnostna so pota valut v Italiji...

Bliža se vladna kriza?

(nadaljevanje s 1. strani)

siji na splošno. Vse to — pravijo gospodarski izvedenci — je tesno med seboj povezano in niso možni odkloni.

Dogaja pa se, pravi La Malfa, da se komunisti, socialisti in socialdemokrati zanimajo le za drugo plat medalje, to je, da zahtevajo investicije, boj proti brezposelnosti, razvoj Juga, a se diplomatsko izogibajo, da bi spregovorili jasno besedo o prvem delu načrta, o tistem, ki predvideva žrtve. Večina — nadaljuje republikanski prvak — ni več enovita. Zato mo-

ra ali doseči soglasje o celotni problematiki ali pa se raziti.

Konec tega ali kvečjemu v začetku drugega leta bi torej moralo biti jasno, kako je s sedanjim parlamentarnim zavezništvo. Če bo gospodarski načrt odobren, bo pomenilo, da se vse stranke vladne večine in seveda tudi sindikati strinjajo s politiko žrtev in varčevanja, v nasprotnem primeru je vladna kriza neizogibna, čemur bosta po vsej verjetnosti sledila prej ali slej razpust parlamenta in razpis političnih volitev.

Umrli je dr. Frane Tončič

V Trstu se je v soboto, 3. t.m., bliskovito razširila vest, da je prejšnji dan v ljubljanski kliniki umrl znani tržaški slovenski odvetnik dr. Frane Tončič. Vest o njegovi smrti je gotovo marsikoga presenetila, saj je bil skoraj do zadnjega krepkega zdravja, čeprav je že dosegel častitljivo starost 85 let. V zadnjih letih je sicer nekoliko opustil svoj odvetniški poklic, a smo ga vseeno pogosto videvali, kako se je s svojo značilno vzravnano in elegantno hojo podajal v odvetniško pisarno v ulici XXX Ottobre ali se iz nje vračal na dom v ulici R. Manna.

Pokojnik se je rodil v Hrušici v slovenski Istri. Gimnazijo je obiskoval v Pazinu, pravne študije pa je dovršil na padovanski univerzi. Kot visokošolec je sodeloval v uredništvu dnevnika »Edinost« v Trstu in bil aktiven v takratnih slovenskih mladinskih in drugih organizacijah na Tržaškem. Za časa fašistične diktature je odločno branil pravice zatiranega slovenskega ljudstva v takratni Julijski krajini in bil zato na znanem drugem tržaškem procesu leta 1941 obsojen na fašističnega posebnega sodišča na 16 let ječe. V Trst se je vrnil tik pred osvoboditvijo. Sodeloval je v takratni Osvobodilni fronti, po vojni pa je bil med ustanovitelji Skupine neodvisnih Slovencev.

Iz političnega življenja se je nekoliko umaknil, ko mu je v najlepših fantovskih letih iznenada umrl edini sin Sergij. To pa še ne pomeni, da se ni več zanimal za javno življenje. Nasprotno, postal je nekakšen moralni pokrovitelj in zlasti moder svetovalec mnogih slovenskih organizacij ter ustanov v Trstu.

IZREDNO LEPO VREME

Tržačani se ne morejo prečuditi izredno lepi letošnji jeseni. Že skoro ne pomnijo, kdaj je zadnjič deževalo, in tudi burja, če kdaj ponoči zapiha, se jutraj spet poleže. Kljub hladnim nočem in kakemu hladnemu valu je temperatura še vedno čez dan prijetna, nebo pa sinje, navadno brez oblaka. Temperatura morja je še okrog 15 stopinj. Še nedavno so se mnogi hodili sončit na obalo in kak manj mehkužni se je tudi zmočil v morju.

Njegovo široko pravno znanje ter njegove bogate izkušnje so bile vsakomur in vedno na razpolago. Celih 30 let je bil predsednik društva »Pravnik« in od 1964 dalje vrsto let predsednik začasnega odbora za upravo Kulturnega doma v Trstu.

Kar je pokojnika po našem še najbolj odlikovalo, je bila njegova izredna sposobnost, da

je znal s svojo umirjeno in preudarno besedo odpraviti marsikateri spor, krotiti strankarske strasti svojih sobesednikov in jih opozarjati na nujnost enotnosti v vrstah manjšine, kadar gre za bistvena vprašanja, ki so življenjske važnosti za njen obstoj.

Z njegovo smrtjo so tržaški Slovenci in vsi Slovenci v Italiji izgubili plemenitega človeka, široko razgledanega izobraženca in rojaka, ki je mnogo svojih sil posvetil za boljšo bodočnost slovenskega ljudstva.

Vprašanje vrtcev urediti v skladu z mednarodnimi obveznostmi

Slovenska javnost na Tržaškem se morda niti dobro ne zaveda, kakšna nevarnost grozi celotni manjšini, če se čimprej zadovoljivo ne uredi vprašanje državnih otroških vrtcev. Dejstvo je namreč, da v kar 15 slovenskih otroških vrtcih na Tržaškem ni rednega pouka, saj se slednji konča ob 13. uri, s čimer seveda odpade eden glavnih namenov ustanove kot takšne. Preprost slovenski človek sploh ne more razumeti, zakaj so ti vrtci, dokler niso postali državni, se pravi, dokler so bili pod upravo ustanove ONAIRC, bili redno odprti tudi popoldne, zdaj pa ne. Zdi se, da je za današnje stanje odgovorna birokracija, saj je pristojni urad tržaškega šolskega skrbništva baje zamudil rok, v katerem bi moral zaprositi šolsko ministrstvo v Rimu za kritje stroškov za popoldanske vzgojiteljice. Ministrstvo pa se zdaj opravičuje, češ da v proračunu ne razpolaga s 150 milijoni, ki so potrebni za nastavev popoldanskih vzgojiteljic v vseh državnih vrtcih na Tržaškem.

Slovensko javnost seveda prav malo zanimajo napake birokracije, čuti pa se hudo prizadeta in — zakaj ne — tudi oropana ene pravic, ki jo je bila zagotovila italijanska država s podpisom londonskega sporazuma in njegovega posebnega statuta v letu 1954, po katerem — in tega ne smemo nikdar pozabiti — je Italija ponovno prevzela upravo Trsta in njegove pokrajine. Z osimsko pogodbo je sicer

prenehala veljavnost sporazuma iz leta 1954, vendar sta se obe državi obvezali, da bosta za obe manjšini (slovensko v Italiji in italijansko v Jugoslaviji) ohranili raven zaščite, ki jo je predvideval sporazum iz leta 1954.

To bi po našem morali predvsem poudarjati slovenski zastopniki glede na položaj, ki je nastal v slovenskih otroških vrtcih na Tržaškem v tem šolskem letu, in od države zahtevati, naj se spoštujejo mednarodno sprejete obveznosti. Vprašanje slovenskih otroških vrtcev je torej bistveno drugačno od italijanskih, se pravi, da bi ga morala država urediti tudi v skladu z obveznostmi, ki izhajajo iz mednarodnih sporazumov.

Slovenski politični predstavniki bodo morali torej od blizu spremljati boj, ki so ga, vsaj do zdaj, bolj osamljeno vodili tisti, ki so pri celotni zadevi najbolj zainteresirani, se pravi starši in vzgojiteljice. Slednje so celo nekaj dni zasedle prostore šolskega skrbništva v Trstu in takorekoč same vodile boj za čimprejšnjo in pravično ureditev važnega vprašanja otroških vrtcev.

—o—

NAŠE TOPLO VOŠČILO

Gospod Just Lavrenčič s Katinare je te dni obhajal svojo s. demdesetletnico. Našemu zvestemu naročniku in zavednemu Slovencu želimo še mnogo let v zdravju in zadovoljstvu.

Uredništvo in uprava
Novega lista

—o—

OBČNI ZBOR DSI

V ponedeljek zvečer je bil v ulici Donizetti 3 občni zbor Društva slovenskih izobražencev. V novi odbor so bili izvoljeni v glavnem dosedanji odborniki, s katerimi je članstvo, kot kaže, zadovoljno, in še nekaj novih, med njimi gospa Diomira Fabjan in Majda Giralidi. Predsednika bodo izvolili na prvi seji novega odbora.

—o—

Mešani pevski zbor »Marij Kogoj« iz Trsta priredi v nedeljo, 10. t.m., ob 16. uri v kapucinski cerkvi na Montuci

KONCERT NABOŽNIH SKLADB

Sodeluje operna pevka, sopranistka Vilma Bukovec; na orgle spremlja Mirjam Tozon; dirigent Nada Žerjal - Zaghet.

Vljudno vabljeni!

Zaskrbljenost manj premožnih zaradi novih stanarin

Tudi v Trstu je zavladala med manj premožnimi družinami zaskrbljenost zaradi velikega zvišanja najemnin po novem zakonu o »pravičnih najemninah«, še bolj pa zaradi možnosti, ki jo zakon daje lastnikom hiš, da postavijo manj premožne najemnike, ki ne odgovarjajo pogojem za polno zvišanje najemnine, kot jo dovoljuje zakon, kratkomalo na cesto. Kot znano, omogoča 59. člen v zvezi s 65. členom zakona št. 392 — zakona o »pravičnih najemninah« — da lahko sprožijo in dosežejo deložacijo najemnikov, ki imajo letno manjši dohodek od osmih milijonov. Za zdaj je ta v resnici čudno nejasni del zakona predložen po zaslugi pretorja Giuseppa Casalina v Sampierdaren i ustavnemu sodišču. Omenjena člena bi omogočila, če bi obveljala, neverjetne anomalije, predvsem seveda te, da bi bogati najemniki uživali prednost pred revnimi oziroma manj premožnejšimi. Nekateri pa opozarjajo, da ima parlament sam možnost, da bi

spremenil oziroma popravil zakon in ga spravil v sklad z ustavo ali bolje rečeno z njenim duhom, pa tudi z namenom in duhom zakona samega.

Zaenkrat je napovedanih v Italiji že 200 tisoč deložacij. Mnogi od deložiranih so sicer lastniki drugega stanovanja, ki pa je zasedeno in bi trajal postopek, da spravijo ven sedanjega najemnika, več let.

Človek se mora čuditi, kako more priti iz parlamenta tako zmeden zakon, zlasti glede na to, da ima parlament poleg posebne pravosodne komisije na razpolago številne pravnike. Res pa je tudi, da je to že ena izmed posledic, da ni več prave opozicije, ki je prej gledala na prste vladi in skrbno preučila in skritizirala vse nove predložene zakone. Danes je bivša opozicija v vladnem taboru in tako si vlada lahko privoščiti tudi nemarno skupaj skupane in celo krivične ali nesmiselne zakone. Ni se ji treba bati, da zakon ne bi bil odobren.

Pripombe k varianti regulacijskega načrta v Gorici

Po odobritvi variante k regulacijskemu načrtu v občini Gorica so v teh dneh v teku različni sestanki in srečanja rajonskih svetov, ki skušajo dati svoje pripombe k omenjeni varianti. Rok za predstavitev protipredlogov poteče 19. novembra in jih lahko predloži tudi vsak posameznik. Kot smo izvedeli na županstvu, si je do danes že veliko občanov ogledalo varianto na tehničnem uradu in bilo je tudi že precej pisanih vlog. V ta okvir sodijo tudi posvetovanja rajonskih svetov, ki so izraz čim širših plasti prebivalstva in zato tudi najboljše lahko predstavljajo voljo občanov v posameznih predelih mesta. V nekaterih krajih, kot na primer v Ločniku, so celo organizirali množično zborovanje, da bi vsi vaščani prisostvovali razlagi tega važnega dokumenta in neposredno izrazili svoje pomisleke, svoje pripombe. Prav to zborovanje v Ločniku je dokazalo, da včasih občinski svet sprejema take odločitve, ki so proti interesom vaških skupnosti, in je zato normalno, da protestna akcija zavzame tudi širši okvir. To pa je nov dokaz, da so se občani že toliko osamosvojili, da ne sprejemajo s pasivnostjo tega, kar politični tajniki strank odločijo, mnogokrat proti upravičenim zahtevam ljudstva.

Ko smo pred časom poročali o izglasovanju variante v občinskem svetu, smo jasno poudarili, da je bilo glasovanje zelo »boleče« in

da bo sprejetje te variante sprožilo val odpora. Zdi se nam, da je to tudi pravilno, saj še nismo prišli do tega, da je oporekanje kaznivo. In zelo neresno se nam je zdelo, ko smo tudi med Slovenci slišali glas, da so se v Gorici zbudili nekaki »Cecoviniji«, in to je bilo rečeno pred goriškim županom, prav gotovo s precejšnjo dozo prilizovanja. Kdor to izjavlja, se ne zaveda, da je v demokratičnem življenju še vedno dovoljena kritika in da goriški politiki, ki so glasovali proti varianti, nimajo kaj opraviti s tržaškim »melonarjem«. Dejstvo je,

da občani niso več brezbrizni do določenih odločitev in nič hudega ni, če nekdo v občinskem svetu zagovarja interese občinstva — proti liniji stranke in proti določenim diktatom.

Zdi se, da bodo tudi rajonski sveti precej polemični do izbir, ki jih prinaša varianti; morda pa tudi ne vsi, ker nekateri le klonijo pred strankarskimi interesi in v tem primeru pozabijo na vlogo, ki jo kot posvetovalni organi imajo. Mogoče bodo pripombe rajonskih svetov naletele na gluha ušesa, a dejstvo je, da je skoraj vse prebivalstvo nezadovoljno s ponujeno varianto. Če bo občinska uprava upoštevala pripombe rajonskih svetov in drugih ustanov in vnesla določene popravke, si bo nekoliko »opomogla«, sicer se bo protest bliskovito razširil.

Živahna kulturna sezona v Gorici

Deželni Avditorij postaja vedno bolj privlačno središče, kjer se odvijajo razne kulturne prireditve. Skoraj vsak teden se vsaj enkrat odprejo vrata te dvorane; in goriška publika, ki postaja nekoliko občutljivejša za pobude na umetniškem področju, lahko prisostvuje kvalitetnim nastopom najrazličnejših umetnikov. Omenili smo že koncertno sezono, ki jo prireja goriška občina v sodelovanju z Associazione musicisti giuliani; v Avditoriju bodo tudi nekateri koncerti slovenske glasbene sezone. Prejšnji teden se je začel cikel »Goriških srečanj« in »Srečanj z avtorjem«.

Poleg teh »uradnih« programov pa se vključujejo v sezonsko dejavnost Avditorija tudi predstave, ki jih prirejajo razna društva in ustanove. Skratka, lahko rečemo, da je deželni Avditorij odprt vsem možnostim kulturnega posredovanja; včasih so ti kulturni večeri celo prepogosti, da se človek že sprašuje, kako bi lahko sledil vsemu. Prav zaradi tega pa se včasih zgodi, da niso predstave najboljše obiskane, pa čeprav so na visoki kulturni ravni. Skoraj vedno pa pomembne osebnosti le privlačijo veliko število poslušalcev.

Naj med zadnjimi važnimi nastopi omenimo srečanje s pisateljem Lucom Goldonijem, ki je odprl serijo »Srečanj z avtorjem«, ki je bila lanske leto zelo posrečena. V okviru srednjeevropskih srečanj je bil preteklo soboto klavirski koncert dua Melmuka iz Prage, ki je žel veliko odobravanja med številnim občinstvom. Dan prej pa je nastopil pianist Riccardo Risa-

liti, ki je mojstrsko izvajal Schubertova dela. Poleg teh je treba omeniti še 14. srečanje planincev Slovenije, Koroške in naše dežele, predstavitev knjige Camilla Medeota o dogodkih iz prve svetovne vojne in še razna predavanja.

Ob vsem tem bi želeli poudariti, da bi se v okvir teh srečanj v Avditoriju morala vključiti tudi slovenska komponenta, saj je v našem mestu slovenska kultura vedno igrala zelo važno vlogo. In bi bilo pravilno, da se v tem središču pogosteje predstavi tudi slovenski ustvarjalni duh, ker ne bi bilo modro, če bi Avditorij bil »last« samo nekaterih krogov.

—o—

TELOVADNICA V ŠTANDREŽU NAJ SE POIMENUJE PO EDVARDU RUSJANU

Predsednik rajonskega sveta Walter Ressi je pred dnevi poslal občinski upravi prošnjo, naj se poimenuje po Edvardu Rusjanu telovadnica, ki bo kmalu dograjena v Štandrežu. Ta športni objekt je zrasel ob vstopu v vas in bo služil udeleževanju športnih društev v Štandrežu. Prav je, da je prišla ta pobuda s strani štandreške konzulte, saj gre za ime, ki je velikega pomena v slovenskem letalstvu. Edvard Rusjan je bil po rodu Tržačan, a je večino svojih letalskih poskusov opravil v Gorici na velikih Rojcah. Bil je znan po Italiji in tudi v Evropi, saj je organiziral vrsto mitingov v raznih evropskih mestih. V Beogradu pa je leta 1911 njegovo letalo strmoglavilo in Rusjan se je smrtno ponesrečil. Srbska prestolnica ga je počastila z veličastnim pogrebom, v Novi Gorici pa so mu nedavno postavili spomenik. Upajmo, da bo goriška občinska uprava sprejela ta predlog Štandrežcev.

—o—

SOVRAŠTVO MED POŠTARJI IN PSI

V Franciji so objavili uradno statistiko, da so psi lani ugriznili 3.000 francoskih pismonoš. V zadnjih letih se je število ugrizenih pismonoš povečalo za 41 odstotkov. Rane od pasjih ugrizov so med najbolj razširjenimi poklicnimi poškodbami pri francoskih poštah. Najhujši so psi na Bretonskem in med njimi se »odlikujejo« cockeršpanieli in pudli. Psi sovražijo poštarje najbrž zaradi njihovih »grozljivih« torb. Poštajem so razdelili brošuro, ki jim svetuje, kako se ubraniti ugrizov in kako pomiriti pse. Neki pismonoša pa je po 14 letih »prakse« prišel do drugačne rešitve. Odkril je, da odkar ima doma psico, s katero se igra in se njen vonj drži njegovih hlač, ga noben pes ni več ugriznil. Isti »recept« svetuje kolegom.

A. V.

ZA NOVO TELOVADNICO

Potreba po dvoranah za športno udeleževanje je bila v Gorici vedno zelo živa. Mnoga društva, razen seveda nekaterih »privilegiranih« izjem, se morajo stalno boriti za kosček pokritega prostora, da lahko spravijo do konca svoje prvenstvo in da se ob nemogočih urah in dnevih pripravljajo na svoje nastope. V to skupino manj srečnih društev spadajo tudi naša slovenska moštva.

Spominjamo se, da je že pred leti bil govor med člani goriške Olimpije, da bi sprožili akcijo za gradnjo lastne telovadnice. Vendar je takrat ta misel bila izražena kot priporočilo, naj bi se o možnosti gradnje razpravljalo, vsakokrat pa smo ostali le pri besedah. In bilo je povsem razumljivo, saj odbor Olimpije sam ni mogel sprožiti tako zahtevne akcije. Zato je nadvse važno ugotoviti, da se je pred nedav-

nim osnoval odbor za gradnjo telovadnice. S tem pa ni rečeno, da danes ni več težav; te so še vedno in tudi velike, zlasti težave finančnega značaja. Marsikaj pa je že konkretnega, na primer določitev zemljišča pri Katoliškem domu, kjer naj bi telovadnica nastala. Načrt je že v delu, tudi zavzetost članov odbora za gradnjo je vzgledna. Manjkajo seveda denarna sredstva; ta pa moramo goriški Slovenci nekje dobiti. Marsikdaj smo si že sami pomagali in tudi danes je v nas trdna volja, da si sami ustvarimo novi športni objekt; saj ne moremo vse večne čase prosjačiti po raznih uradih in plačevati visokih najemnin. Prišel bo dan, ko bo goriška Olimpija lahko nastopila na svojih tleh. V nas se iz dneva v dan utrjuje to prepričanje.

Večanje nepismenosti v svetu

Nepismenost je isto kot revščina: ni je mogoče odpraviti z deklaracijami in zgolj z »lepimi« zakoni. Poleg tega pa je to tudi sociološki pojav, ki zahteva pozornost ne samo v zaoostalnih revnih državah, ampak tudi v bogatih in razvitih, kajti povsem nepričakovano se začne kazati večanje nepismenosti tudi tam. Že pred leti se je razkrilo to pri ljudskem štetju v Jugoslaviji, kjer je razodela Slovenija nepričakovano visok odstotek nepismenih, čeprav je vladalo prepričanje, da nepismenih v Sloveniji takorekoč ni več. Kolikor nam je znano, tisti pojav še do danes ni bil pojasnjen.

Te dni pa je javil ugledni ameriški tednik »News Week«, da je v Združenih državah okrog 23 milijonov nepismenih, torej nad desetina prebivalstva. Pri tem pa ne gre za ljudi, ki ne bi bili nikoli videli šole od znotraj, ampak za take, ki so hodili v šolo, pa se niso naučili brati in pisati, ali pa tako slabo, da so to takoj spet pozabili, ko so stopili iz šole. List daje — z raznimi strokovnjaki vred — krivdo tudi šolam kot takim, češ da premalo zahtevajo od šolarjev in je tako mogoče priti celo do maturitetnega spričevala s slabim znanjem branja in pisanja. Mnogi pa opozarjajo, da je nove nepismenosti kriva televizija, ki odvraca mlade od branja. Venomer tičijo pred televizorji in buljijo v oddaje, nikoli pa ne vzamejo v roke knjige ali časnika. Sama nekulturnost televizije jih odvraca od tega. Tretji vzrok nove nepismenosti vidijo nekateri tudi v današnjem sistemu življenja, tako v vlemestih kot na podeželju, ki vodi v osamitev posameznika in v razdrobljenost v minimalne skupine, ki se zapirajo pred življenjem zunaj.

Omenjeni tednik navaja primere (brez imen), ki dokazujejo, da nova nepismenost ni razširjena samo med revnejšimi sloji, ampak tudi med bogatimi in celo med ljudmi na odločujočih mestih. Neki sindikalni funkcionar ni znal prebrati osnutka resolucije, ki so mu jo dali v roke, in neki javni upravnik v Kaliforniji pošlje ven svoje tajnice, kadar bi moral sam prebrati kako pismo, kar mu gre le z muko od rok.

Odkrili so tudi, da so mnogi mladi hudo delci zašli v kriminal predvsem zato, ker se niso naučili v šoli brati in pisati in se zato niso mogli prilagoditi. Čutili so se izključene iz

skupnosti in to je porajalo v njih zamero nasproti sošolcem in drugim. Sploh je v Združenih državah mnogo več nepismenih, kot bi si človek mislil, pri tem pa znajo ti moderni nepismeni dobro skrivati svoje neznanje in ga maskirati s spretnim govorjenjem. Senator George McGovern je že predlagal Nacionalni komisiji za vzgojo, naj temeljito preuči ta problem. Rockefellerjeva ustanova pa je organizirala posvetovanje na visoki ravni »o strategijah za odpravljanje vznemirljivega upadanja sposobnosti branja in pisanja pri ameriških državljanih«. Ustanovila se je tudi posebna Liga prostovoljcev kulture, ki uči nepismene brati in pisati. Na delu so tudi strokovnjaki, da bi iznašli in izdelali nove tehnike za spodbujanje odraslih k učenju črk, v skladu z njihovimi nagnjenji.

Tudi v Italiji se zadnja leta vedno bolj kaže, da prihajajo iz srednjih šol mladi s presenetljivo majhnim znanjem in v kulturnem pogledu pravi primitivci. Ni čudno, če se kažejo potem primitivci tudi v političnem življenju.

NOVA ŠTEVILKA »MEDDOBJE«

V Trst je prispela nova, 3. številka »Meddobja«, XVI. letnika. Noveli objavljata Tine Debeljak (»Novi plavž«) in Božidar Ted Kramolc (»Prvo sveto obhajilo«), pesmi pa France Papež, Jože Cukale, Marjan Jakopič in Vladimir Kos. Vinko Brumen je prispeval esej »Nekaj misli o mišljenju«, Franc Bergant pa razpravo »Miti v sv. pismu«. Omeniti je še članek Tineta Debeljaka ob 60-letnici smrti J. E. Kreka in špansko pisan kratki uvodnik urednika F. Papeža. Nekaj tujih pesmi je prevedel Karel Rakovec. Številka prinaša tudi štiri strani črno-belih reprodukcij oljnatih slik slovensko-argentinskega slikarja Ivana Bukovca z značilnimi argentinskimi pokrajinskimi motivi.

SLOVENSKI ZLATNIKI IN SREBRNIKI

V zvezi z 29. oktobrom letos, 60-letnico osvoboditve slovenskega naroda izpod avstro-ogrske oblasti, je izdala ustanova Slovenia Ars v Ameriki serijo šestih zlatnikov s slovenskimi motivi in z napisom »Slovenija« in serijo šestih srebrnikov z enakimi motivi (oboje v etuiju), za ceno 278 in 87 amer. dolarjev, plus 5 oziroma 6 dolarjev za poštino. Prodajali se bodo tudi posamezni kosi (s poštino dva dolarja). To so prvi slovenski zlatniki in srebrniki.

»Jezik in slovstvo« številka 1

Na prodajni mizi Tržaške knjižarne se je znašla prva številka revije »Jezik in slovstvo« za leto 1978/79. Revija, ki je namenjena predvsem slavistom in zlasti profesorjem slovenščine, namreč izhaja v okviru šolskega leta.

Uvodni esej je napisal znani slovenist in kritik Joža Mahnič. Njegov esej ima naslov »Župančič in Bela krajina« in je zelo dobro napisan — eden bolj redkih vsebinsko in stilistično dognanih esejev v zadnjih letnikih te revije, v kateri se drugače vse preveč poskušajo z dolgovestnimi razpravami kakoli srednješolski profesorji, večinoma le o jezikovnem pouku. Joža Mahnič slikovito prikazuje tesno povezanost župančičeve poezije z njegovo folkloro in ljudskimi obredi, v vsakdanjem življenju, mitologijo, pa tudi s socialno problematiko Bele krajine. »Belokranjci so se v času agrarne krize množično izseljevali na Nemško in v Ameriko« piše Mahnič. »Pri Viničanih so bili dodatni vzroki za emigracijo dva velika požara (1874, 1888) in bolezn trt. V eseju »Adamič in slovstvo« se pesnik iz otroških let spominja reklamnih podob

ladijskih družb, ki so visele po gostilnah in vabile čez morje, ter mlajših moških, ki so trumoma odhajali v Ameriko delat in pošiljali domov zaslužek za odplačevanje dolgov in zboljšanje domačij, ter navaja, da je v Ameriko odšlo tudi pet njegovih tet (?!). V nekaterih zgodnjih pesmih poje o siromašnih fantih, ki si iščejo zaslužka v bogati tujini onkraj morja, a se mukoma ločujejo od svojcev in domačije (Barčica, Mornar, Ločitev). V neki drugi, kasneje nastali pesmi dekle hrepeni po dragem, ki je za morjem, in po materinstvu, po otrocih. Duma pa se v drugem delu prelomi iz idilično romantičnega slikanja domačije v realistično tragičen prikaz domovine: naši izseljenci se v mlajših generacijah postopno jezikovno in duhovno odtujujejo: belokranjska vdova, ki se ji je sin pri delu v tujini ponesrečil, pretresljivo narica; naši najkrepkejši trošijo dragoceno delovno silo v Ameriki in Vestfaliji. V zvezi s tedanjimi socialnimi vprašanji in slovensko psiho je drugo poglavje Jerale: dva vola, pasivno vdani čade in svobodoljubno uporni Jelen, vlečeta preko revne belokranjske pokrajine voz z ljudmi; ti se spominjajo časov, ko njihovi rojaki, povezani s hudičem (?), niso nikdar zašli v stisko, temveč so zagnano delali in dobro živeli.

Joža Mahnič potem še omenja, da je župančič tudi v svoj jezik zavestno vpletel belokranjske narčne posebnosti, zlasti v besedišču, a tudi v oblikah in naglasih.

France Eezlaj je objavil kratko razpravo, v kateri primerja slovensko besedo kremuc za neko rastlino in bolgarsko besedo kremuš ter jima najde tako v slovanskih kot germanskih in baltskih jezikih veliko sorodnic. France Pibernik razpravlja o »zvočni poeziji«, Franc Zadravec piše o sedemdesetletnici publicista Jankota Liška, Martin Jevnikar pa o prispevku Martina Benčine za Cronijevo knjigo o župančiču, kar je odkril v Cronijevi korespondenci. Številka vsebuje poleg tega še nekaj manj pomembnih člankov, recenzij in poročil.

—O—

Izšla je prva letošnja številka »Galeba«. Številka obsega 32 strani in prinaša polno povestic in pesmic za male ter je tudi lepo ilustrirana z risbami in barvnimi fotografijami.

Zadnja številka »Mladike«

Izšla je osma številka »Mladike«. Oko ostane najprej na rubriki »Pisma«, kjer je objavljenih nekaj izredno aktualnih in pogumnih pisem, ki odkrito pokažejo na nekaj najhujših slovenskih grehov — na prazno in votlo deklamiranje fraz pred bazoviškim spomenikom, ko pa nam v resnici medtem grozijo vse hujše nesreče, kot je nekaj razbitih kamnov, in te nesreče si v bistvu povzročamo sami, in pa zapostavljanje slovenščine na ljubljanski televiziji, na kar opozarja prof. Karel Bajc.

Uvodnik je posvečen smrti Janeza Pavla I., pod pomenljivim naslovom »Janez Pavel I. — meteor evangelijske miline čez naše črno nebo«. Zanimiv je žal nepodpisan članek v rubriki »Politika« »Kompromisi - pot iz mrtvila?«. Nadaljuje se dnevnik Lada Piščanca »V zelenih daljavah božje bodočnosti«, ki nas vedno spet preseneča. Dve in pol strani pa sta posvečeni poročilom in fotografijam iz letošnje Drage, t. j. študijskim dnevom. Ru-

brika »Pod črto« prinaša kratke in grenke komentarje na račun barantanja med določenimi političnimi krogi v zamejstvu in v Italiji.

Karlo Mučič piše v rubriki »Problemi« pod naslovom »Voda in nevarnosti onesnaženja v goriški pokrajini« o problemu, ki postaja tudi tam vse hujši in nujnejši. Vojko Arko nadaljuje »Povest slovenskih planincev v Argentini« — gre seveda za slovenske planince, ki živijo v Argentini. Poročilo krasijo dokumentarne fotografije. Ivo Jevnikar nadaljuje svoje »Drobce iz manjšinskega sveta«. Pestra in informativna je tudi tokrat rubrika »Antena«.

Novelo »Na Višarje« je prispeval Ambrož Hladnik, pesmi pa objavljajo Albert Miklavc, Vladimir Kos in Jože Lovrečič ml. Martin Jevnikar piše o nekdanjih tržaških revijah Tokovi in Jadro, pa tudi o zamejski in zdovski literaturi. Ne manjka Cuk, pa tudi ne razni drobnejši prispevki.

PROSTOR MLADIH

Seminar Slovenske skupnosti
za mlade

Draga prijateljica, dragi prijatelj!

Že nekaj časa se med mladimi, ki delujemo v Mladinski komisiji SSK ali ki soglašamo z načeli in delom naše stranke, čuti potreba po priložnosti za večjo poglobitev nekaterih vprašanj. Za nami je že nekaj dela, za nami je deželni mladinski kongres, za nami so volitve, pri katerih smo številni mladi kandidirali in sodelovali v volilni kampanji.

Potrebujejo pa tudi razgovorov o perečih vprašanjih in skupnih odločitvah o bodočem delu.

Zato smo si zamislili krajši uvodni politični seminar, na katerega vabimo vse člane, prijatelje in somišljenike.

Seminar se bo začel v nedeljo, 12. novembra. Zberemo se ob 9.00 na sedežu v ul. Machiavelli 22. Najprej bo na vrsti okrogla miza o ciljih in problemih manjšinske politike, predvsem o samostojnem političnem nastopanju. Povabili smo tri osebnosti, ki so med seboj različne in niso strankarsko aktivne, a je zanje znano, da se s temi in podobnimi vprašanji že dolgo živo ukvarjajo. Te so: pisatelj Boris Pahor, časnikar Franc Jeza in šolnik Samo Pahor.

Po kosilu, ki ga bomo uredili tako, da ostane skupaj, bomo imeli ob 16.00 predavanje o političnem, gospodarskem in družbenem položaju Italije. Govoril bo časnikar Drago Legiša.

V nedeljo se bomo tudi zmenili za nadaljnja sestanka v istem tednu, in sicer proti večeru in v istih prostorih.

Prvič bomo povabili v svojo sredo vidne izvoljene predstavnike Slovenske skupnosti: deželni svetovalec Drago Štoka bo orisal načela in razvoj stranke, pokrajinski odbornik Bojan Brezigar bo spregovoril o sedanjem političnem položaju v deželi in o programskih sporazumih med strankami, občinski svetovalec Aleš Lokar pa bo ocenil vzdušje v Trstu glede na Listo per Trieste, osimske sporazume in podobno.

Drugič pa bomo sami udeleženci seminarja potegnili svoje zaključke o vseh obravnavanih vprašanjih. Predvsem bomo skušali zarisati bodočo pot in delo Mladinske komisije, ki mora zlasti v aktivno in povsod prisotno samostojno mladinsko sekcijo.

Vsaki okrogli mizi ali predavanju bo seveda sledila prosta diskusija.

Iz organizacijskih razlogov te prosimo, da se prijaviš telefonsko (tel. 69126 - od 17.00 do 19.00 do petka, 10. novembra).

S slovenskim pozdravom
Mladinska komisija SSK

—o—

SLOVENSKI KULTURNI KLUB

Trst — Ul. Donizetti 3

vabi na predavanje

OB ŠESTDESETLETNICI

PRVE SLOVENSKE NEODVISNOSTI

Predaval bo Saša Martelanc

v soboto, 11. novembra, ob 19. uri

—o—

DRUŠTVO SLOVENSKE IZOBRAŽENCEV
v Trstu

vabi v ponedeljek, 13. novembra,
NA SREČANJE S PESNIKOM ŠTEFANOM
TONKLIJEM ob izidu knjige »Argentinsko-
slovenski odmevi«.

Predstavil ga bo prof. Martin Jevnikar.

Večer bo v dvorani Slovenske prosvete v
ulici Donizetti 3. Začetek ob 20.15.

Knjiga o mladih in za mlade

Eden najuglednejših italijanskih časnikarjev, Alberto Ronchey, ki je objavil že več važnih knjig o sodobnih problemih, je izdal zdaj pri založbi Garzanti knjigo z naslovom »Libro bianco sull'ultima generazione« (Bela knjiga o novi generaciji). Knjiga šteje samo 131 strani, vendar je vsebinsko izredno bogata.

V svojem zgoščnem, jasnem in brezstrastnem stilu analizira Ronchey mlado »revolucionarno« generacijo. Podnaslov knjige pravi: »Tra candore e terrore« (med nedolžnostjo in terorjem). Tu se-

veda ni mišljena nedolžnost v pravem pomenu besede, ampak naivnost in nevednost mladih v zvezi z »dobrim« namenom. »Nedolžni niso vedeli, da je stvar nemogoča, zato so jo storili«, je zapisal Ronchey kot nekak miselni moto svoji knjigi, v kateri razčlenjuje izvore današnje pseudorevolucionarnosti, od nevednosti do »magičnih« parol in krhkosti socialnih okolij, v katerih se vodi »gospodarska gverila vseh proti vsem« in kjer se mladina vda ja iluzijam ter se brani analizirati pojave resničnega življenja.

Saša Rudolf

Druga stran »Mundiala«

Po siesti novo potepanje po prostrani pampi za gaucha in novo trpljenje za konja. Vse do večera se gauchos podi za kravami, voli in biki od paše do kala in spet na pašo. Edino spremembo nudijo trenutki, ko je treba črede pripeljati do končne železniške postaje, od koder jih odpeljejo do buenosaireških klavnic.

Če se pomaknemo za nekaj tisoč kilometrov proti severu, se pokrajina v samem tropskem pasu nekoliko spremeni. Toda tudi tu, sredi bodičastih kaktusov, je gauchos neomejeni gospodar, pa naj pripada čakri, argentinski manjši kmetiji, ki je običajno v lastniški, pa tudi najemniški povezavi z veleposestvom, ali pa estancii, to je velekmetiji, ki meri na desettisoče hektarov. Gauchos je primitiven človek, ki rad verjame v strahove in ki skoraj ne zna živeti v sebi neenaki družbi. Osrednje gonilo je svoboda, ker noče biti v podrejenem stanju do nikogar, niti do gospodarja, kateremu le prostovoljno pomaga pri varstvu čred. Že najmanjši gospodarjev namig na disciplino je zadosten razlog, da zapusti službo in gre k sosedu, ki ga je vesel, kajti izučenih kravarjev je vedno premalo. Gauchos je torej najraje sam, obdan od živali in divjine, obenem pa tudi skoraj nerazum-

ljivo vesel, če ima možnost, da s kom poklepetajo. Toda vedno le na odprti pampi in ne v beznici manjše vasi.

V tem je gauchos, ki živi na severu, povsem enak kravarju iz okolice Buenos Airesa, seveda pa moramo to okolico pojmovati v južnoameriški razsežnosti kot več sto kilometrov. Spreminja se torej le narava, ko se travnato morje polagoma spremeni v lahno valovit svet, ves preraščen s trnovim grmovjem, na tej in na drugi strani, do kamor sega pogled. Le tu pa tam raste trnovo drevo, polno gnezda, ki so spletena iz trnovih vejic in puste trave. Severni gauchos ni samo govedar, pač pa tudi strastni lovec na zajce in lisice. Za lov ne potrebuje puške, dovolj so mu pastji in bolas, to so, kot že omenjeno, tri med seboj povezane železne krogle, ki se s spretnim metom zapletejo med živalske noge in divjad poderejo na tla.

Središče tega predela je Salta, ubožna zemlja s kamenjem in bodičastim grmovjem. Proti trnom se gauchos zavaruje z jopiči in nožniki — še najbolj so podobni slovenskim uhljem — iz surovega, neudelenega telečjega usnja. Nožniki so tako široki, da pred kaktusovimi bodicami ne branijo le jezdečevih nog, pač pa deloma tudi konja.

Gauchos z argentinskega severa se od kolege z južnejših pokrajin deloma loči tudi v oblačenju. Poleg tipičnih črnih hlač in bele srajce nosi rdeči pončo, simbol Salte. Dejali smo že, da si gaucha brez konja ne moremo misliti, celo maši prisostvuje ob nedeljah in praznikih na konju. Neke vrste konjske »drive in« torej, kajti gauchos ne stopi s konja niti med povzdigovanjem. Jasno, da so take maše na prostem.

Salta pa postaja iz leta v leto vse bolj vinogradniška pokrajina in se že kosa z bolj renomirano Mendozo pod Andami. Trte so seveda evropskega izvora, saj so tudi naše sorte našle kar se da ugodno podnebje. Polagoma pa že nastajajo novi križanci, torej nove, pristno argentinske sorte. Med temi bi omenili le Cabernet-Souvignon, pri katerem je Sauvignon izgubil le barvo, ohranil pa vonj in okus. To je vino, ki se čudovito prilega asadu (govejemu mesu na žaru), kakor tudi sladkovodni ribi gran Paraná, ki jo dokaj neobičajno polnijo pred pečenjem z narezanimi lovkami kalamarov in polijejo s topljenim francoskim pikantnim sirom rockefordom.

Še nekaj sto kilometrov proti severu in znova se pokrajina povsem spremeni v pravi tropski pragozd na tromeji z Brazilijo in Paragvajem. Razsežnost novega bogastva, neobdelane zemlje, kjer raste vse trikrat hitreje kot drugod, kjer so neskončni nasadi čaja mate, dragih in poldragih kamnov.

(Dalje)

KNUT HAMSUN POTEPUHI

Poslovenil Oton Župančič 25

»Pomeri tegale!« je rekel Avgust in potegnil iz žepa pri telovniku kačast prstan. »Ali ti gre na prst? No, potem ga kar obdrži!«

Tega Edevart ni mogel verjeti: »Pa ne, da naj bi bil moj?«

Avgust se je našopiril, kakor da se jezi: »Tak nikar tako ne kriči vselej, kadar ti podarim zlat prstan, kakor da nočeš mojim besedam verjeti. Pravim ti, prstan je tvoj. Pokaži ga kedaj temu svojemu Knoffu in vprašaj ga, ali ima podoben prstan.«

Edevart poražen: »Nimam več besede v ustih!«

Govorila sta o Knoffu. Edevart je takrat v svojem pismu v Rigo malo širokoustil in zato ga ni mogel sedaj preveč v nič devati, toda nič več ni prikrival Knoffovih slabosti, njegovih ukan v vsem početju in njegovih prifrknjenosti. Tisto malo pristajališče na jugu ga je neprestano preganjalo.

»Kaj pa je s tem pristajališčem?«

Edevart je razlagal, kar je slišal iz vseh usta na Fosenlandu, namreč, da se je na tem postajališču od davna vse vkrcavalo za parniško progo Vatsö-Hamburg, in da je Knoff puščen ob strani, čeprav ima veliko trgovino. To je v vsakem oziru brez smisla, toda Knoff ni nikakor mogel doseči, da bi se v tem kaj izpremenilo.

Avgust je bil mahoma sredi teh razmer, nabral si je izkušenj daleč na okrog in je znal povsod umno, najti izhod: »Ali je treba jadrati daleč v fjord do Knoffovega tržišča? Kako globok je zaliv? Ali je kaj prebivalcev in kaj zaledja tam okoli?«

Edevart je menil, da je obojega več nego pri starem postajališču, ki stoji samo na nekem jeziku.

»Potemtakem mora biti Knoff bedak!«

»Kako to?«

Avgust se je naravnost razburil, že je imel načrt in naglo vprašal: »Praviš, da prevaža staro postajališče potnike in blago v čolnu od ladje na suho?«

»Seveda.«

»In nisi prej pripovedoval, da pri Knoffu morje ne zamrzne?«

»Da, zaliv ne zamrzne. Tam je podobno kakor v Svölvaru, veš.«

Avgust s poudarkom: »Potemtakem naj pa kar sezida nabrežje, kaj pa.«

»Potemtakem naj pa kar zida nabrežje. Tako, da naj res?« je rekel Edevart brez umevanja.

Avgust se je moral temu Knoffu čuditi, moral se mu je smejati. »Zakaj ni že davno zidal nabrežja, pa bi bil imel on ladje!« Le naj nihče ne pride in ne pripoveduje Avgustu, da bi ladja prezirala nabrežje, kjer more pristati in je kakor doma, natanko kakor po mestih. Kar pokaži mu kdo ladje, ki bi rajše izkrcavale ob vsakem vremenu daleč zunaj na morju, nego pristajale ob obali.

Edevartu so se polagoma odprle oči. O, ta Avgust! »Saj ti si možak, da je človeka kar groza, če se to prav premisli!« je vzkliznil.

Avgust se je napel: »Naj bi le prišel ta Knoff meni pod prste!«

»Pelji se tja!« je rekel Edevart.

»Da, če bi bil prekanjen, bi šel s teboj in bi kupil od njega pas zemlje in se-

zidal nabrežje sam in bi imel potem ladje pri sebi, potlej bi moral Knoff prav vljudno vzeti nabrežje od mene v najem in prav pošteno plačati! In kadar bi ga dobro izsesal, bi moral od mene nabrežje kupiti, moral bi! Jaz bi delal pošteno.«

»Da, moraš priti.«

Avgust je puhnil sapo skozi nos: »Ne grem, kako neki! In če hočeš slišati, kaj mislim jaz o tej vožnji z jahto na Lofote, ti povem, da bi moral jahto ti sam voditi.«

»Jaz?«

»Ti in nobeden drug. Pomni to! In zraven premislil: — če je ta Knoff tako zoper tebe in ti ne plača, kar ti gre, kakor si mi pravil, mu tudi nikar ne prizanašaj do tretjega in četrtega kolena, saj razumeš, to lahko poravnaš potem pri ribah.«

»Jaz ne znam voditi jahte,« je zavračal Edevart.

»To je pa le čudno! Ali te nisem vzel na Galebu' v šolo in te temeljito učil brati karte in kompas in spoznavati plitvine in svetilnike in obračanje jader? Nekaj ti bom povedal, Edevart, sram me je zate!«

»Pa tudi ne bi dobil jahte v vodstvo.«

»To je že res,« je pritrdil Avgust, »zakaj ti nisi, da bi dejal, zvit, kadar se velja pretolči in vzeti pamet v roke. Zvit nisi bil nikoli. Pa bodi si kakor že, jaz jahte ne maram. To lahko sporočiš Knoffu s prav lepim pozdravom; zakaj jaz imam drugih opravkov ... «

Oddala sta še več zabojev cigar gori v mestu, ves čas sta bila skupaj, in Avgust se je branil, da bi se bil na suhem količkaj razmahnil. Rekel je: »To pot nič dopusta na suho, tega ne, tega, jaz sem trgovec. Čudno bi šlo, da si ne prislužim premoženja!«

Nekaj dni pozneje je naznanil, da kani na levangerski semenj, in je Edevarta velikopotezno povabil, naj ga spremlja. Neko jutro sta se odpeljala v oblačnem vremenu, bila je mrzla megla, in to je danes kakor nalašč zanju, ne cariniki ne policaji niso tako dalekovidni! Skrivnostno je prenašal pod pázduho majhen zaboj in namigaval, da je v njem velika vrednost.

Ko sta dospela v Levanger, je Avgust zaklenil vrata njune sobe v malem hotelu ter stopil na sredo sobe. »Zdaj je prišla ura, ko bom tvojim človeškim očem nekaj razodel!« je rekel kakor kak prerok. Ko je odprl zaboj, se je izkazalo, da je skrival res velike skrivnosti, zlato, srebro in drago kamenje. Kako je prišel do teh reči? Bili so prstani, tobakere, obeski, uhani, igle. Edevart je sedel nem in strmел v te krasote — ta Avgust, ta Avgust! Res da niso bile posebno velike dragotine, in vse skupaj so bile stare stvari, ali vendar so bile v oči s svojim bliščem in z nekakšno tujo, barbarško obliko. Avgust je bil bled od same slovesnosti in je imenoval zdaj pa zdaj velike vsote za kak prstan nenavadne širine ali kak moder in zlat medaljon, posejan z drobnimi biseri. Gotovo je bil nakit poceni, in demanti so bili pač ponarejeni in nič drugega, a kljub temu so delali razkošen vtis. Nemara so izhajali iz kake zastavljavnice ali s starine, nemara so bili deloma čist tatinski plen iz privatnih hiš, kdo bi bil to ve-

del, a vse skupaj je bilo staro in že rabljeno. Med drugim je bila srebrna skrinjica z viticami in okraski, vloženi v črno, očitno iz notranje Rusije, fino delo v emajlu, Avgust je odveznil pokrov in vzel iz nje majhno zlato uro z višnjem kamenom na oklopu. »Ali hočeš svojo uro zamenjati?« je vprašal, in zvenelo je kakor nezaslišana šala z nečim tako dragocenim. »To je bila žepna ura ruske carice, vsa kolesca so zlato, in na petdesetih rubinih teko!« Naposled je vzel Avgust iz zaboja dolg kos srebrnega blaga z vtkanimi zlatimi nitmi, krasen kakor sen, v lahkih zamirajočih barvah, rdečih in zelenih, z dolgimi resami na konceh.

Edevart ni vse te stvari nič razumel, sedel je in gledal v čudo. Seveda si je Avgust osnoval čvrst temelj za blagostanje, ko je bil za brodarja na Skaarovi jahti, in lahko tudi, da si je prihranil v teh mesecih vsak belič od svoje plače na barki 'Sončici', toda Edevartu se še sanjalo ni, po čem so dragulji in nakit, vse to je stalo morda milijon, in odkod ga je Avgust imel? Edevartu je bilo kar plašno v duši.

Avgust je res mislil, da tovariš sedi in si misli vse mogoče o njem, ali tisti trenutek je bil prenapihnen, da bi bil hotel kaj razlagati.

Naposled je vprašal Edevart: »Ali prodajaš stvari za koga drugega?«

Avgust je moral odgovoriti, moral priznati: »Zakaj? Zase jih bom prodal. Kaj miliš prav za prav?«

Edevart: »Ne, kaj pa meni mar?«

Avgust nenadoma togoten: »Tebi mar? Ali ne verjameš, da so stvari moje? To je čisto neusmiljeno in čvrsto moja lastnina le poglej — sem poglej, kako jo bom branil!« Tedajci potegne Avgust iz žepa samokres in ga drži kvišku.

»Da, da,« je odnehal Edevart.

»Ej, tebi mar? To nikomur ni mar,« je nadaljeval Avgust: »Vidiš, Rusija, to ni dežela kakor tu. Kadar v Rigi gori, gori lahko v hiši, v kateri se prodajajo dragotine — da, sicer pa je gorelo tudi v treh hišah poleg. Jaz in še drugi smo pomagali gasiti, in zastoj, pa jih je bilo dosti, ki so se plačali, sodrga in zaplotniki in tolovarji, ki bi jih bilo treba pobiti, to že rečem, zato ker niso bili kakor krščanski ljudje. In pozneje so prišli in so stvari prodajali, ni se jih bilo ubraniti, moral sem nekaj kupiti, da sem si rešil življenje. Tako je bilo to. Ampak nekaj jih je bilo le poštenih dečkov med njimi, niso zahtevali bogvekaj, do malega nič. Rekel sem jim, kje me lahko najdejo, samo da bi se jim izvil, ker sem si mislil, če jo le zdrav in živ unesem v Dünamünde, da jih tja ne bo za menoj. O, kje neki, izteknili so me, in prinesli neki večer nekoliko prstanov, in drugi večer različnih srebrnih pušic, napolnjenih s tem in onim; rekli so, ako ne kupim jaz, da bo kdo drug, in so jokali in prosili, naj vendar vzamem stvari. Kaj naj bi bil počel? Ko pa so se začeli križati in so padli pred menoj na kolena, sem jim pač moral ustreči, ni mi dalo srce, da bi jih bil zapodil. Mar bi jih bil ti?«

(Dalje)

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, šte. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77.21.51